

Vold i nære relasjoner

- håndtering og forebygging

Et vitenskapelig essay

BACHELOROPPGAVE (OPPG300)

Politihøgskolen

2014

Kand.nr : 295

Antall ord: 5881

Innholdsfortegnelse

1. Historien	3
2. Kritisk og teoretisk refleksjon	5
2.1 Innledning.....	5
2.2 Hva er godt politiarbeid?	5
2.3 Barn som fornærmet?.....	8
2.4 Å trygge et barn.....	10
2.5 Ville en samtale med gutten vært tilstrekkelig i et forebyggende perspektiv?.....	12
3. Avslutning	14
4. Litteraturliste	15

1. Historien

Det er tidlig i mitt praksisår ved Politihøgskolen. Vi er nord i landet og snøen har lavet ned. Vi kjører en god stund i det vanskelige været for å komme til huset som ligger langt ute i distriktet. Ved vår ankomst møter vi en dame i oppkjørselen, hun gråter og skjorta er revet opp. Mannen hennes blir raskt pågrepet og satt i politibilen, mens jeg blir med henne inn i huset. Kvinnen tørker tårene og samler seg relativt fort. Hun forklarer meg kort om det som har skjedd, men jeg merker at der er noe som ikke stemmer. ”Det er ikke noe stort problem. Han er snill til vanlig! Han slår meg ikke. Vi har bare kranglet”. Hun fortsetter å prate mens jeg betrakter de store bloduttredelsene på undersiden av huden på armen hennes. Jeg stusser på dette, men er usikker på om jeg skal si noe, da jeg ikke ønsker å avbryte fortellingen hennes. Det er noe jeg kan spørre om senere, tenkte jeg. Vi sitter på kjøkkenet og jeg ser at kollegaen min går fra rom til rom. ”Sukker i teen?” spør kvinnen. Jeg snur meg og nikker høflig. Hun forklarer videre om hendelsen, men lurert også på hvem som har ringt til politiet. ”Det var sønnen din som ringte oss!”. Jeg ser en stor skygge falle over bordet foran meg. ”Hvordan kan du tillate at sønnen deres utsettes for dette? Hvordan kan du bo sammen med en som slår deg?”. Kollegaen min er bestemt i stemmen. ”Vi kommer til å anmelde samboeren din for vold mot deg, det er ingen ting å diskutere”. Damen endrer ansiktsuttrykk. Det virker for meg at hun er frustrert og sint. Hun hever stemmen og de havner i en konflikt. Kvinnen sier at politiet ikke har noe med dette, og at det er et privat anliggende. Makkeren min avfeier dette og sier at det ikke er noe å snakke om dette da politiet har anledning til å anmelde slike forhold. Han spør henne videre om hvorfor hun beskytter mannen sin som har slått henne? Kvinnen fortsetter å prate, men makkeren min snur seg mot meg og overser kvinnen. ”Kort forklaring om volden i dag, foto av eventuelle skader, og så ordner vi barnevernsmelding inne på stasjonen. Husk på at hun har status som fornærmet i saken. Ok?”. Jeg nikker bekreftende tilbake.

Kollegaen min går deretter mot utgangsdøren. Samtidig ser jeg at det sitter en gutt på kanskje 8-9 år i trappa og leker med en ”jojo”. Min kollega går litt saktere, ser opp på gutten, før han igjen setter opp tempoet og går ut. Moren til gutten roper at han må gå på rommet sitt. Gutten går og jeg gjør tingene jeg ble bedt om av politibetjenten. Samtidig som jeg lytter, tenker jeg på hvorfor makkeren min ikke pratet til gutten? Gutten kan jo ha hørt noe, slik at han kanskje bør avhøres? Politimannen har jo et barn selv, så jeg tenker at det er mest naturlig at han tar det avhøret.

I det jeg skal gå ut, fortsetter kvinnen å prate. For meg virker det tydelig at hun ønsker at vi skal bli lengre. ”Vi har ikke tid, vi må inn til byen igjen”, sier jeg, selv om jeg egentlig vet at vi har tid. Jeg visste bare at gutta ville inn til byen igjen, og jeg ville ikke være sinken. I det jeg går forbi trappa titter jeg opp. Gutten sitter på øverste trappetrinn. Han virker lei seg og fortvilet. Har han fått med seg noe rundt det som har skjedd? Det var jo han som ringte inn. Bør jeg prate med ham? Nei, makkeren min sa at vi skal skrive barnevernsmelding. Han ville ha pratet med gutten dersom det var aktuelt. Dessuten har jeg ingen erfaring med barn, så dette er en sak for barnevernet. Makkeren min tok nok en vurdering på dette.

Jeg går ut og registrerer hvor langt det er til neste nabo. Det må nesten være noen kilometer. Kollegaen min stod å røyket utenfor politibilen i det tette snøværet. ”Fikk du ordnet det? Strålende innsats. En person pågrepet, og vi har tatt et kjapt straksavhør av henne så får etterforskningsgruppa ta det videre. Så får vi se om det blir tatt ut tiltale. Vi har gjort vårt og dette var uansett godt politiarbeid.” Jeg satte pris på det kollegaen min sa, men hadde likevel en dårlig følelse da vi dro.

På slutten av mitt praksisår søker jeg opp saken igjen, slik vi studenter bruker å gjøre. I løpet av året hadde jeg opplevd mye og blitt mer sikker på meg i politirollen. Jeg følte at jeg nå var en av gutta. I saksdokumentene ser jeg at kvinnen i avhør hadde forklart at mannen ikke hadde slått henne. Bloduttredelsene på armen forklarte hun med at det hadde skjedd et uhell. Hun hadde trukket forklaringen hun gav oss på stedet, og saken ble henlagt. Jeg hadde opplevd dette mange ganger tidligere, og var ikke akkurat overrasket.

Noen dager senere sitter jeg på morgenmøtet, og en av lederne går gjennom gårdagens hendelser. Det var mange morgentrøtte ansikter i salen. De fleste i salen så ned på mobilen og sjekket nettavisenes nyheter. Jeg likte bedre å se ut. Se ut på alle menneskene som stresset forbi politistasjonen. ”Han skal nok rekke jobben og hun skal nok på forelesning”, tenkte jeg. ”Og de barna skal nok sikkert leveres på skolen.” Jeg drømte meg bort, men våknet plutselig da jeg hørte navnet hennes. ”..har nok en gang blitt utsatt for familievold. Hun ble banket av mannen. Skal vi se. Brukket nese. Stygg sak”. Jeg stivnet. Hva med gutten? tenkte jeg, før tanken ble avbrutt av politilederen. ”Denne gangen var det kvinnen selv som meldte dette til politiet. Gutten på 9 år var også tilstede.”

2. Kritisk og teoretisk refleksjon

2.1 Innledning

Det var da jeg satt i forelesning¹ med Ada Sofie Austegard, moren til Stine Sofia som ble drept ved Baneheia i 2001, at jeg bestemte meg. Selv om temaet var noe annet, brakte tankene mine meg tilbake til kvelden som jeg har beskrevet ovenfor. Spesielt tenker jeg på hvordan gutten ble skadelidende. I foredraget sitt understrekte Austegaard viktigheten av at politiet ivaretar barn. Det er mange ulike problemstillinger som aktualiseres gjennom denne hendelsen. Tema rundt håndtering av mannen vil også være viktig i forebygging av vold i nære relasjoner, men noe som jeg har valgt å ikke ta for meg. Jeg har likevel satt fokus på noen andre an momentene jeg reflekterte rundt i etterkant av hendelsen. Hvordan kommuniserte vi med moren? Hvorfor pratet vi ikke med gutten? Og kunne det kunne ha forhindret at den påfølgende voldshendelse skjedde?

Dette oppdraget fant sted helt i starten av mitt første møte med virkeligheten innenfor politiet, langt borte fra juridiske metoder og kriminalitetsteorier. Det var mange nye inntrykk og impulser som skulle prosesseres, og det var mange spørsmål som surret i topplokket. Hva var det viktigste i situasjonen jeg sto i? Var det de taktiske hensynene, med tanke på hvordan vi skulle håndtere situasjonen på en tryggest mulig måte? Var politiets viktigste oppgave å pågripe gjerningsmannen som hadde utøvd vold mot kvinnen? Eller var det den strafferettslige delen som var viktigst? Hvordan vi skulle få belyst hvordan han slo og hvor hardt det var? Eller var det de relasjonelle aspektene som var viktigst?

2.2 Hva er godt politiarbeid?

Det virket tydelig for meg at det var mannen som hadde utøvd vold mot samboeren sin i denne situasjonen, slik at jeg naturlig tenkte på å prate med henne. Samtidig var mannen en høyst relevant part i denne saken. Vi måtte sette i verk tiltak mot ham for å hindre at han skulle utøve vold mot henne igjen, men også for å finne grunnlaget for hvorfor han handlet slik som han gjorde. Som politistudent tidlig i året følte jeg meg avhengig av veiledning. Derfor var det naturlig at jeg lyttet til min makker. Jeg oppfattet han i tillegg som svært dyktig. Han var rolig, snill og utstrålte en naturlig autoritet. Derfor ble jeg også overrasket over hans samtale med kvinnen i situasjonen. Han snakket høyt, mens hans sto over henne og satte henne verbalt ”på plass”. For meg virket det som han snakket *til* kvinnen, ikke *med*

---

¹ Foredrag ”Stine Sofies stiftelsen”, 8 Januar 2014, Universitetet i Bodø.

henne. Gjennom denne formaningen er jeg usikker på om han viste den empatien som jeg mener situasjonen krevde. Hvordan kunne han si at dette var godt politiarbeid?

Evner som personlige egenskaper og ferdigheter er viktige i sosiale kontekster, og blir ofte kalt dyder. En person med dyd er en person som har en bestemt holdning som uttrykker seg i en handling og denne handlingen virkeliggjør et gode (Henriksen og Vetlesen, 2000, s. 205). Som politimann i et kompleks oppdrag som dette vil det ikke nødvendigvis være tilstrekkelig å kun være god på taktiske vurderinger og pågripelser. I en så sårbar situasjon forstår jeg det som viktig at vi som tjenestemenn møter partene på en god måte. Dette kan vi gjøre gjennom dyder som empati, medlidenhet og ydmykhet. Så hvordan kunne kollegaen min mene dette var godt politiarbeid? Han skjelte jo kvinnen regelrett ut. Var han likegyldig etter mange år i tjenesten? Samtidig ga kvinnen uttrykk for at politiet ikke skulle blande seg. Aas (2013, s.13) skriver at politiet, med sine ofte kortvarige besøk i private hjem, opplagt vil ha store vansker med å vurdere hvorvidt de står ovenfor parforhold preget av dominans, undertrykking og jevnlig overgrep. Kanskje kan frustrasjon fra kvinnens side oppleves som en motarbeiding for oss som polititjenestemenn. Kan det ha vært med å påvirke kollegaen min? Eller kan tenkes at min forståelse av situasjonen var feil? Kanskje nettopp hans erfaringer fra tidligere oppdrag av samme art tilsa at hun trengte en ”vekker”. Kanskje målet hans var å ivareta både kvinnen og gutten på en bra måte. Kanskje en kan si at han har utøvd en ærlighet som vel også må kunne sies å være en dyd. Ville en slik formaning kunne føre til at kvinnen innså at hun og gutten ikke kunne fortsette å ha det slikt? Dersom hun da valgte å gjøre noe med det ville det kunne ført til forebygging av nye hendelser. Myhre Lie (2011, s. 21) skriver at å forebygge vil si å være i forkant og forhindre at noe negativt skjer. Dersom målet var å forebygge vil en derfor kunne si at formålet med min kollegas formaning var god, men det er likevel ikke gitt at middelet som ble brukt var det beste.

Hvordan påvirket min kollegas kommunikasjonsform situasjonen? Lydersen Lund (Lagestad, 2012, s. 265) skriver at kommunikasjon er en viktig forutsetning for å kunne forebygge eller forhindre eskalering av konflikter. Samtidig skriver hun at vi kommuniserer med alt vi gjør. Kunne det jeg opplever som en uoverenstemmelse mellom min kollega og kvinnen vært unngått om politimannen endret sin fremtoning? Dersom en skal benytte kommunikasjon som et verktøy skriver Lydersen Lund (Lagestad, 2012, s. 265) at man også må se på kommunikasjon som en del av seg selv. En kan derfor si at våre min og kollegaens følelser

tanker var med på å påvirke kommunikasjonen med kvinnen. Våre holdninger til – og erfaringer fra slike oppdrag vil også kunne være med på å påvirke hvordan vi kommuniserer i en slik situasjon. Lydersen Lund (Lagestad, 2012, s. 271) skriver også at kommunikasjon kan forstås som en sirkulær eller lineær prosess. Ved en lineær prosess vil det være noe som skjer først, og er årsak til noe som skjer etterpå. I motsatt fall kan man se det som en sirkulær prosess. Vi påvirkes av hverandre fordi vi står i relasjon til hverandre. Min kollega kjefter på kvinnen, og hun kjefter tilbake. Dette kan bli en evigvarende negativ sirkel. Likevel viser dette nettopp hvor verdifullt det vil være å se de relasjonelle aspektene i situasjonen. I en ”negativ” sirkulær prosess hvor begge partene er gjensidig avhengig av hverandre vil man ved endring av kommunikasjonen kunne snu denne negative sirkulære prosessen, noe jeg tror kunne endret morens oppfatning av situasjonen.

Makkeren min og jeg var jo sammen, og representerte det samme. Så hvorfor ble hun sint på han og ikke meg? Skjervheims teori om den ”treleddede relasjonen” som er beskrevet i Christoffersen (2011, s. 56) sier at det alltid er tre ledd mellom to personer. La oss ta for oss makkeren og kvinnen, som to ledd. Det tredje leddet i relasjonen vil da bli saken makkeren min tok opp med kvinnen. I dette tilfelle synes det at saken ble glemt da han gav henne formaningen. Spørsmålet blir da om fokuset blir på målet, istedenfor på saken, og den treleddede relasjonen blir ikke oppfylt. I stedet ble det kanskje skapt en toleddet relasjon, der temaet blir glemt. Makkeren min sa åpenlyst til meg hva som skulle gjøres. Dette uten å ta hensyn til hennes tilstedeværelse. Selv om kvinnen i utgangspunktet ”eide” saken, tok ikke kollegaen min hensyn til dette. Dersom han hadde valgt å ordlegge seg litt annerledes og hørt på hennes argumenter kan det tenkes at han ville nådd inn bedre med argumentene sine, og således ville han kanskje hatt større innvirkning på henne.

Kan vi likevel i det hele tatt snakke om ”godt politiarbeid” i denne situasjonen? *Utilitarismen* eller *nytteetikk* er en retning innen konsekvensetikken som forteller hvordan handlingen vurderes ut fra de konsekvensene den har for at mennesker skal bli lykkelige eller få god livskvalitet (Diderichsen, A. 2011, s.39). Det ville kanskje være måter vi kunne pratet med kvinnen på som ville følte bedre for henne enn andre. Det er likevel vanskelig å snakke om hvordan godt politiarbeid ville fremmet lykke for alle partene her. Spørsmålet er da om vi i det hele tatt kan snakke om lykke i en situasjon med så mye lidelse? Kunne vi likevel ha bidratt mer for kvinnen i en slik sårbar situasjon? Dette er en situasjon som sannsynligvis var skjør for kvinnen. Henriksen og Vetlesen (2006, s. 78) skriver at omsorg er understøttende til

et verdig liv, og at det betyr at vi må svare på den trengendes krav på verdighet. Det å være den krevende kan føles uverdig. Jeg tenker i ettertid at vi ikke ga kvinnen nok omsorg i den omtalte situasjonen. Med det mener jeg ikke at vi skal se på henne som stakkarslig og svak, men å gi henne den omtanken og respekten hun hadde behov for. Gjennom samtalen og kroppsspråk opplevde jeg at kvinnen ønsket at vi skulle bli lengre.

Hun spurte ikke direkte, men en slik eksponering av seg selv ville muligens gjort henne enda mer sårbar og ført til enda større smerte dersom vi svarte negativt på forespørselen hennes. Derfor tror jeg at det er viktig at vi som tjenestemenn er sensitive ovenfor slike signaler. For min egen del må jeg si at jeg virkelig prøvde å gi henne den omsorgen hun fortjente. Jeg prøvde å støtte henne. Jeg prøvde å vise empati. Gjennom å gi enda mer av denne type omsorg kunne vi kanskje bidratt enda mer for kvinnen i den aktuelle situasjonen.

Så, førte fokuset på kommunikasjonen med kvinnen til at jeg glemte gutten i denne sammenhengen?

2.3 Barn som fornærmet

Nei, jeg tok et bevisst valg om å ikke prate med gutten. Selv om jeg vurderte det, kjente jeg at usikkerheten tok overhånd. Jeg skjøv ansvaret over på min kollega, da jeg sa til meg selv at han sikkert hadde tatt en vurdering på om vi skulle prate med gutten. Selv skjønnte jeg at det ville være fornuftig å prate med gutten, men på det tidspunktet kunne jeg ikke helt sette fingeren på hvorfor det ville vært fornuftig. Jeg har ingen erfaring med barn, så jeg følte at jeg ikke hadde nok kunnskap til å prate med gutten. Jeg konsentrerte meg om kvinnen fordi hun var slått, og prøvde å ivareta henne. Var likevel manglende kunnskap om vold i nære relasjoner vært med på å sette skylapper ved øynene mine? Kan dette ha vært grunnen til at fokuset på gutten ikke ble godt nok? Som kollegaen min sa, det var jo gutten som hadde ringt til politiet. Gutten satt øverst i trappa og hadde sannsynlig vært tilstede i huset hvor det hadde blitt utøvd vold av og mot hans nærmeste. Er ikke gutten da like mye å regne som et fornærmet i denne sammenhengen?

Selv om moren ble utsatt for den fysiske volden, kan også gutten rammes av samme strafferettslige bestemmelse ². Gjennom den psykiske volden gutten opplever ved at moren blir utsatt for vold vil også barn kunne omfattes. Dette forklares av Tore Andersen (2012, s. 7)

---

² Straffeloven § 219, 1 ledd: "...på en annen måte krenke b) sin eller tidligere eller nåværende ektefelles eller samboers slektning i rett nedstigende linje grovt eller gjentatt"

i hans artikkel om Straffeloven § 219 om vold i nære relasjoner. Det er også et krav om at volden er grov eller gjentakende jamfør ordlyden i bestemmelsen. Gutten i huset kan altså ses som en selvstendig fornærmet. Dette var kunnskap jeg ikke hadde på den tiden, men som jeg har tilegnet meg i løpet av mitt tredje studieår ved politihøgskolen. Selv om barn ikke blir slått viser forskere at dette er en erfaring som er tøffere enn å bli slått selv (Storberget 2007, s. 101). Dette understreker alvorlighetsgraden i barns opplevelse av vold i nære relasjoner.

Kollegaen min mente at vi skulle skrive melding til barnevernet. Selv om det er et godt og aktuelt tiltak, burde vel også gutten fått anledning til å forklare seg i straffesaken. Dersom en følger det straffeprosessuelle sporet med etterforskning gjennom en samtale med gutten kunne det kunne gitt gode muligheter for å få informasjon om det som har skjedd. Dette ville igjen kunne ført til forebygging av eventuell gjentakende vold. Her dukker det likevel opp flere aktuelle problemstillinger. Dersom gutten skal forklare seg og vi er i et avhør i det straffeprosessuelle sporet må gutten gjøres kjent med sine rettighetene. Det følger blant annet av straffeprosessloven (1981) §§ 122 og 123, 1.ledd at gutten ikke ville vært pliktig til å forklare seg, og heller ikke pliktig til å svare på spørsmål som kan utsette hans far for straff. Jeg er usikker på om den ni år gamle gutten ville ha forstått dette om vi hadde forsøkt å forklart dem til ham. Burde da en med spesiell kompetanse på samtaler med barn ta dette avhøret? Dette blir som hovedregel tatt opp gjennom et dommeravhør.³ Det følger av Riksadvokatens rundskriv om familievold (2008) at et av prinsippene ved et dommeravhør er at barnet skal slippe å forklare seg flere ganger om hendelsen. Ville ikke dette prinsippet blitt skadelidende dersom vi hadde tatt et avhør av ham på stedet? Samtidig vil ikke gutten på stedet ha noen som ivaretar hans interesser i form av bistandsadvokat. På en annen side er sikkert det vil være aktuelt å gjennomføre et dommeravhør dersom det ikke forelå nok opplysninger om saken.

Samtidig er det ikke gitt at gutten ville snakket om volden i et eventuelt dommeravhør. Enten på grunn av hans egen motivasjon, eller på bakgrunn av press fra foreldrene. Akkurat dette er beskrevet i Lagestad (2012, s.102) der det fremgår at påvirkning fra andre personer samt individets egen tendens til å skape en form for overenstemmelse mellom ulike hukommelsesinntrykk fører til en aktiv endring av hukommelsens karakter. Dette viser at minnene hans kan redigeres, og det ikke er gitt at den informasjon han gir i dommeravhør vil

---

³ Dommeravhør er et rettslig avhør av barnet som gjør at de slipper å møte i retten.

være korrekt. Dersom vi har snakket med barnet på stedet, vil dette være noe avhøreren kan ta bygge videre på i dommeravhøret. Informasjonen som gutten innehar kan også tenkes å være svært gunstig for andre sider ved etterforskningen av saken. Hva skal vi se etter? Hva skal vi spørre om? Dette er momenter i den videre etterforskningen som viser at guttens informasjon kan være helt vesentlig. I sum kan det utgjøre informasjon som kan være med på å løse saken. Samtidig vil det altså kunne være forebyggende for eventuelt nye voldsepisoder.

Når det gjelder å gi formalitetene til en person kan dette være krevende nok i seg selv, noe jeg kjente på ved flere anledninger i mitt praksisår. Hvordan ville det da være å gi dem til et barn? Edvardsen og Ryen Berg (Lagestad 2012, s. 85) skriver at når det gjelder formalia for barn under 12 år skal de formannes til å snakke sant på et enkelt språk. I forhold til øvrig formalia står politiet noe friere. Det er altså ikke gitt at vi trenger å forklare barn på stedet rettighetene like inngående som for voksne. Da ville det kanskje vært tilstrekkelig å forklare ham de mest vesentlige rettighetene på en enkel og forståelig måte. Det er også en del etiske problemstillinger som aktualiserer når vi i det straffeprosessuelle sporet gjennomfører en samtale med gutten. Ville det vært etisk riktig å sette gutten i en situasjon som kunne medføre at han i prinsippet var med på å fengsle sin far? Vil dette føre til et utilbørlig press på gutten? På den ene siden av skalaen vil kanskje gutten følt lojalitet for faren, mens han på den andre siden kanskje kunne opplevd et press for å fortelle om det som har skjedd til oss. Kunne andre elementer enn det straffeprosessuelle sporet vært med å bidra til forebygging av den gjentakende volden? Vil trygghet og tillit for gutten hatt en forebyggende virkning?

Jeg mener nødvendigheten av en samtale med gutten, uavhengig av om det er et avhør eller ikke, veier tyngre enn ulempene ved å prate med gutten.

2.4 Å trygge et barn

Følelsen som sitter dypest igjen etter den aktuelle hendelsen, og som jeg kjente på allerede da, er feilen ved at vi dro fra stedet uten å i det hele tatt prate med gutten. I ettertid ser jeg at jeg skjøv ansvaret over på kollegaen min som en unnskyldning for min egen usikkerhet. Jeg var kanskje feig. Jeg visste ikke hvordan gutten egentlig hadde det hjemme, vi var jo bare der en kort stund etter hendelsen. Kanskje han hadde ønsket å snakke med oss om hvordan han hadde det. I etterkant av hendelsen prøvde jeg å sette meg i guttens posisjon og se på meg i et slikt scenario: Politiet kom og satte pappa inn i politibil, før de kranglet litt med mamma og sa at hun måtte tenke på sønnen. Hvordan var egentlig guttens opplevelse av situasjonen?

Det følger av Politidirektorats veileder (2008) at når politiet kommer i kontakt med ofre utsatt for familievold, er det en hovedoppgave å sørge for tilstrekkelig trygghet og beskyttelse. Å vise omsorg slik jeg har beskrevet under avsnittet "Godt politiarbeid" aktualiseres i høyeste grad også i forhold til gutten. På den ene siden kom politiet til stedet og pågrep gjerningsmannen som hadde utøvd vold. Dette vil kanskje ses å føre til trygghet for partene. Det er likevel slett ikke gitt at gutten forsto hva som kom til å skje videre. Hva vil skje med pappa? Vil jeg se ham igjen? Dette er spørsmål som gutten kan ha stilt seg. Så hva kan egentlig beskrives som trygt i en slik situasjon? Hylland Eriksen skriver at man ser på trygghet først og fremst som en motsetning til usikkerhet, risiko og sårbarhet (2006, s. 13). I dette tilfelle aktualiseres jo akkurat disse følelsene. Her mener jeg vi burde tilstrebet å trygge gutten nettopp gjennom å prate med han. For politiarbeid handler mer enn om å bare reise til et åsted, løse en hendelse og dra. Det handler også om å se mennesker i vanskelige situasjoner. Det handler om å bruke tid på å vise dem omsorg, sørge for trygghet og beskytte dem. Dette er noen av politiets viktigste samfunnsoppgaver.

Så hvordan kunne jeg ikke prate med gutten? Christoffersen (2011, s.126) skriver at dersom man ikke har nok mot til å "stå" i situasjonen vil det ofte være fristende å trekke seg ut av slike situasjoner. Dette var det jeg gjorde. Jeg viste ikke nok *mot*. Kanskje jeg ikke hadde utviklet dydene mine godt nok til å tørre å stå i situasjonen. Eller var det kanskje min usikkerhet i rollen som ny politistudent. Selv om jeg så gutten, viste jeg ikke godt nok overblikk i situasjonen. Ville det vært nødvendig å prate med gutten uavhengig av etterforskning? Øverlien (2012, s. 188) skriver at det følger av FNs konvensjon om barns rettigheter, artikkel 12, at barn har rett til informasjon som gjelder dem. Dette betyr at vi som polititjenestemenn skulle ha snakket med gutten. Vi burde ha informert ham om hva som skulle skje, og svart ham på spørsmålene sine. Kanskje gutten følte seg sviktet av dem som skal representere trygghet. Kan det tenkes at dette føltes som et nytt overgrep for ham? Kan den manglende samtalen med gutten på stedet føre til at han mistet tilliten til oss? Lagestad (2012, s. 54) skriver at vi blant annet skiller mellom personlig tillit (ansikt til ansikt) og tillit til institusjoner (individets møte og opplevelse av institusjoner). Et manglende møte med gutten kan dermed ses å gi oss manglende personlig og institusjonell tillit. Hvis politiet skal bygge personlig tillit vil det være avgjørende med dialog med publikum (Lagestad 2012, s. 55). Hvis en forutsetter at gutten mistet tilliten til politiet, hvilke konsekvenser kunne det hatt? Dersom en ser på historien var det jo gutten som ringte politiet og meldte om hendelsen første

gang. Ved den påfølgende voldshendelsen var det imidlertid moren selv som ringte inn til politiet. Kan dette være skyldes at gutten hadde mistet den institusjonelle tilliten til politiet, på bakgrunn av vår håndtering av den første hendelsen? Om dette var tilfelle, hvordan føltes det for gutten å ikke kunne be om hjelp ved voldshendelser i familien? Hvis dette også gjaldt moren ville det kanskje ha ført til at ingen ringte, og den eventuelle vedvarende mishandlingen ville vanskelig blitt oppdaget. Dersom den institusjonelle tilliten ble ødelagt på bakgrunn av den manglende kontakten vi tok på stedet ville dette kunne ført til flere problemer. Kan det for eksempel tenkes at gutten ikke ville forklart seg til andre innad i politiet? Dette vil kunne være problematisk for etterforskningen av saken for politiet. På hvilken annen måte vil en manglende samtale med gutten være til skade for ham?

Hvordan skal barn utvikle en "basic trust" til verden hvis ikke autoritetene, voksenpersonene, ikke positivt bekrefter det de så og hørte kvelden før? spør Henriksen og Vetlesen (2000, s. 92). Det er ikke gitt at moren prater med gutten om volden. En kan bare tenke seg hvor vanskelig hverdagen vil bli for en person som ikke har en grunnleggende tillit til menneskene rundt seg. Dersom vi hadde pratet med gutten, og hatt mot til å snakke om de vanskelige tingene, ville det kunne ført til at hans tillit til andre voksenpersoner ble opprettholdt. Det kan også være nærliggende å tenke seg at barn er tilbøyelige til å klandre seg selv for handlinger som de ikke har noe skyld i. Kan det tenkes at barn setter seg i midten og ser på livet gjennom seg selv? Barn kan stå igjen med en fornemmelse av å ha en form for medansvar. Dersom det ikke snakkes om volden, og hvordan den oppstod, kan et barns uberettigede opplevelse av å være medansvarlig for volden mot moren vare i flere år. (Storberget 2007, s. 110). Dette viser igjen viktigheten av å snakke med gutten. Politiet må derfor etter min mening være tydelige på at gutten ikke har noe skyld i dette. Vi må som profesjonelle aktører sørge for at gutten får den tryggheten som enhver annen i møte med politiet. Å trygge mennesker politiet møter er etter min mening en viktig del av politiets oppgaver. Ville disse momentene likevel være nok for å forebygge nye voldsepisoder?

2.5 Ville en samtale med gutten vært tilstrekkelig i et forebyggende perspektiv?

Da jeg fikk høre om den neste voldsepisoden i familien tenkte jeg tilbake på de tiltakene vi hadde gjennomført på stedet forrige gang. De var kanskje ikke optimale, og saken ble etter hvert henlagt. Jeg har også i løpet av mitt praksisår opplevd flere lignende saker der det har

pågått etterforskning som har resultert i at det har blitt utstedt besøksforbud og voldsalarmer⁴. Likevel har jeg opplevd at det skjer gjentakende overgrep. Politiet er ikke de eneste som må ta ansvar for dette, men også andre etaters tiltak vil være viktig for at vi sammen kan forebygge vold i nære relasjoner. Viser den beskrevne situasjonen likevel at politiets tradisjonelle etterforskning alene ikke er et tilstrekkelig middel for å forebygge gjentakende voldsepisoder? Hvordan kan politiet på andre måter forebygge gjentakende voldsepisoder i hjemmet? Først og fremst tenker jeg at etterforskning er en god metode for å forebygge vold i nære relasjoner. Likevel peker nettopp Edvardsen og Ryen Bergs artikkel på at mange i politiet opplever at strafferettslig forfølging alene ikke er tilstrekkelig for å gi utsatte familier hjelp, noe som også støttes opp av forskning på ofre for vold (Lagestad, 2012, s 75). Dette viser at det kanskje vil være behov for andre aktuelle tiltak innad i politiet som kan være med på å forebygge gjentakende vold i nære relasjoner. I diskusjon med en erfaren politibetjent kom ”SARA” opp som et aktuelt hjelpemiddel.

Det følger av Stortingsmelding nr. 15 (2012-2013, s. 108) at ”Spousal Assault Risk Assessment Guide” (SARA) er en canadisk modell for vurdering av partnervold. Det har vært gjennomført en prøveordning ved Horten og Stovner politistasjon der modellen har blitt utprøvd. Modellen tar utgangspunkt i 15 punkter som er nedfelt i et skjema. Ti av punktene går på analyse av voldsutøveren, mens fem av punktene går opp mot den voldsutsatte. Gjennom dette vil man få analysert risikoen for at voldsutøveren kommer til å utøve vold igjen.

Det følger av Oslo Politidistrikts analyse av prosjektet at politiet på stedet vil få en forkortet versjon av punktene, slik at en tidligst mulig kan oppdage risiko for ny voldsutøvelse. Også etterforskere på stasjonen vil utenfor det straffeprosessuelle sporet gjennomføre en analyse av alle punktene. Nettopp dette er noe jeg har tro på når det gjelder forebygging av vold i nære relasjoner. Det å ikke tenke på de ulike avdelingene har ulike roller, men gjennom å jobbe enhetlig på tvers av avdelinger mot et felles mål. Dersom politiet klarer å ha troen på at dersom en klarer å ha et forebyggende perspektiv som en rød tråd mellom ordensavdelingen, etterforskningsavdelingen og andre avdelinger tror jeg vi sammen kunne forebygget vold i nære relasjoner på en bedre måte. En mulig ulempe med skjemaet er faren for å gå inn i en

---

⁴ Besøksforbud er et middel for å hindre en person fra å ta kontakt med en annen. Formålet er å øke trygghet og brukes særlig i forbindelse med familievold (Bjerknes og Johansen, 2009, s. 480). Voldsalarmer er også et trygghetsmiddel som kan utstedes til voldsutsatte.

”bekreftelsesfelle”. Dette kan ifølge Brun og Kobbeltvedt (2005, s. 47) skje når tankene våre dras mot informasjon som støtter om mot våre teorier i en sak. Det kan tenkes at en vil søke informasjon som gjør at personen passer vilkårene som står i skjemaet. Derfor er dette noe vi må være bevisst ved bruk av et slikt analyseverktøy.

Hvilke middel brukes for å forebygge i SARA modellen? I Oslo politidistrikts analyse av prosjektet skriver de om to iverksatte forebyggende tiltak som har blitt satt inn. Det første er uanmeldte hjemmebesøk der politiet ser til familien, hvor formålet med besøkene er trygghetsfremming. Resultater i analysen viser at disse besøkene har vært positive. Det andre tiltaket som politiet gjennomfører er motivasjonssamtaler med den voldsutsatte.

Så hvordan kunne dette hjelpe de involverte i den aktuelle situasjonen? Som tidligere beskrevet kan familievold være et vanskelig tema. Kvinnen i teksten gav uttrykk for at hun ikke ønsket innblanding fra politiet, mens det kan tenkes at gutten var redd for at pappaen skulle havne i fengsel. Tilkalling av politiet kan være et uttrykk for rop om hjelp, men ikke nødvendigvis med hensikt om at gjerningsmannen skulle straffes. Det er hjelp – og ikke straff – mange etterlyser på familiemedlemmers vegne. (Aas 2013, s. 22). Dersom dette er tilfellet ville tiltakene som er knyttet til SARA kunne forebygge nye voldsepisoder på en måte som vil bli godt mottatt av partene. Jeg mener SARA kunne vært et godt hjelpemiddel i dette tilfelle, som et forebyggende tiltak for å hindre nye voldsepisoder i familien. SARA kunne altså vært benyttet i mitt tilfelle som et forebyggende tiltak for å forhindre at kvinnen hadde blitt slått neste gang, og for å hindre at gutten også da ville bli skadelidende.

3. Avslutning

I denne oppgaven ønsket jeg å drøfte hvordan min makker og jeg håndterte møte med partene i denne familievoldsepisoden. Jeg har ønsket å stille kritiske spørsmål ved vår håndtering av oppdraget med håp om å sitte igjen med en større forståelse i utøvelsen av vår rolle som politi. Dette har jeg gjort gjennom å drøfte samspillet mellom de relasjonelle og de politifaglige spørsmålene. Jeg har sett hvordan de ikke står alene, men at de går hånd i hånd. Dette sier meg noe om viktigheten av at et samtidig fokus på dem begge. Slik kan en møte mennesker som har opplevd vold i nære relasjoner på en best mulig måte og samtidig ha fokus på en god forebyggende virksomhet. En god mellommenneskelig håndtering vil nok kunne ha en

forebyggende verdi i seg selv.

4. Litteraturliste

Aas, G. (2013) Politiets erfaringer med, og håndtering av, volden i nære og familiære relasjoner: en pensumartikkel skrevet for B3 ved Politihøgskolen. Oslo: Politihøgskolen. Upublisert.

Andersen, T (2012) Straffelova: 219: Om vold i nære relasjoner. Oslo: Politihøgskolen. Upublisert.

Bjerknes, O.T og Hoff Johansen, A.K (2009). Etterforskningsmetoder: en innføring. Oslo: Vigmostad & Bjørke AS.

Brun, V. Og Kobbeltvedt, T. (2005). Beslutningstaking i operative situasjoner. I J. Eid & B.H Johnsen (Red.), Operativ psykologi. (ss.155-177). Bergen: Fagbokforlaget

Diderichsen, A. (2011) Etik for politifolk. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Hylland Eriksen, T. (2006). Innledning: Tryggheten og dens motstandere. I T. Hylland Eriksen (red.), Trygghet. Oslo: Universitetsforlaget.

Lov av 22.mai 1981 nr.25, om rettergangsmåten i straffesaker(straffeprosessloven)

Lagsetad, P (2012) Kommunikasjon og konflikthåndtering: Publikumsrettet arbeid i et politifaglig perspektiv. Oslo: Gyldendal

Myhre Lie, E. (2011) I forkant: Kriminalitetsforebyggende politiarbeid. Oslo: Gyldendal

Meld. St. 15(2012-2013). Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner

<http://www.regjeringen.no/pages/38254171/PDFS/STM201220130015000DDDPDFS.pdf>

(Lest: 05.05.14)

Oslo Politidistrikt: SARA. Et pilotprosjekt ved Stovner Politistasjon, om risikovurdering og forebyggende tiltak ved partnervold. Hentet fra

[:https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/politidirektoratet/Vedlegg_1909.pdf](https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/politidirektoratet/Vedlegg_1909.pdf)

(Lest: 01.05.14)

Politidirektoratet (2008) Veileder: vold i nære relasjoner hentet fra:

https://www.politi.no/vedlegg/rapport/Vedlegg_137.pdf (Lest: 07.04.14)

Riksadvokatens Rundskriv nr.3/2008 – familievold. Hentet fra:

<http://www.riksadvokaten.no/filestore/Dokumenter/2008/Rundskrivnr3for2008-Familievold.pdf>

Selvvalgt pensum:

Henriksen, J og Vetlesen, A (2000) *Nærhet og distanse: Grunnlag, verdier og etiske teorier i arbeid med mennesker*. Oslo: Gyldendal.(Kap: 14 ((s. 204-215)). (Kap:5. S. 76-85)).

Storberget, K (2007) *Bjørnen sover: om vold i familien*. Oslo: Aschehoug (177 sider.)

Øverlien, C (2012) *Vold i hjemmet: barns strategier*. Oslo: Universitetsforlaget (247 sider)